

MAISTO PREKIŲ, GĖRIMŲ, PATIEKALŲ PAVADINIMŲ RAŠYMO ATMINTINĖ

Žodžių tvarka	1
Simbolinių pavadinimų rašymas	2
Bendrinių pavadinimų rašymas	3
Trumpinimas	5

ŽODŽIŲ TVARKA

Kalbos klaida laikoma neteiktina žodžių tvarka.

Pažyminiai, pateikiantys tam tikrą prekės charakteristiką, tikslinamieji žodžiai eina prieš patiekalo, gėrimo ar kitos prekės pavadinimą:

„Rokiškio“ sūris (**ne** Sūris „Rokiškio“)
„Panerių“ dešra (**ne** Dešra „Panerių“)
Tarkuotų bulvių cepelinai (**ne** Cepelinai tarkuotų bulvių)
Kvietinė duona (**ne** Duona „Kvietinė“)
„Bajorų“ kečupas (**ne** Kečupas „Bajorų“)
Olandiški krapai (**ne** Krapai Olandiški)
Apelsinų kokteilis (**ne** Kokteilis „Apelsinų“)
Multivitaminų sultys (**ne** Sultys multivitaminų)
Aviečių trauktinė (**ne** Trauktinė „Aviečių“)
„Sostinės“ šokoladas (**ne** Šokoladas „Sostinės“)
Ananasinis pyragas (**ne** Pyragas „Ananasinis“)
Bananiniai saldainiai (**ne** Saldainiai „Bananiniai“)

Kai yra du pažyminiai, tai šalia pažymimojo žodžio eina įprastinis, labiau su juo sutapęs pažyminys:

Arbatinė „Utenos“ dešra (**ne** Arbatinė dešra „Utenos“)
Natūrali Atlanto silkė (**ne** Atlanto natūrali silkė)
Užkandinė skumbrės filė (**ne** Skumbrės užkandinė filė)
Šv. lietuviškos bulvės (**ne** Bulvės šv. lietuviškos)
Virtų bulvių cepelinai (**ne** Cepelinai virtų bulvių)
Mėtinė kramtomoji guma (**ne** Kramtoma mėtinė guma)

Kai yra keli pažyminiai, tai pagrindinis eina priekyje, o tas, kuris pateikia šalutinę papildomą charakteristiką – po pažymimojo žodžio skliausteliuose, po kablelio arba kitu mažesniu šriftu:

Liesa silkė (stambi)
Liesa silkė, stambi (**ne** Liesa silkė stambi)
LIESA SILKĖ STAMBI

Jūros ešerys (karštai rūkytas)
Jūros ešerys (k. rūk.) (**ne** Jūros ešerys k/r)
Jūros ešerys, k. rūk.
JŪROS EŠERYS K. RŪK.

Talismano filė (be odos)
Talismano filė, be o. (**ne** Talismano filė b/o)
TALISMANO FILĖ, BE O.

Grietinė, 25 % riebumo (500 g)
GRIETINĖ, 25 % RIEB., 500 g

Šampanizuotas vynas, 11 %
ŠAMPANIZUOTAS VYNAS (11 %)
ŠAMPANIZUOTAS VYNAS 11 %

Šampanas „Alita“, p. saldus, 0,75 l (ne šampanas „Alita“ p/s 0.75)

SIMBOLINIŲ PAVADINIMŲ RAŠYMAS

Gaminį iš kitų tos rūšies gaminių išskiriantys pavadinimai (juos sudaro perkeltine reikšme vartojamas žodis ar žodžių junginys arba sąlyginės reikšmės apibūdinamieji žodžiai) laikomi simboliniais ir rašomi didžiąja raide su kabutėmis arba kitaip grafiškai išskiriami, pvz., didžiosiomis, paryškintomis, padidintomis, kitos spalvos, kito šrifto raidėmis, pabraukiami, atskiriami didesniu tarpu, nauja eilute ir pan.:

Alus „Taurus“	„Medžiotojų“ sūris
Alus TAURAS	„Panerio“ dešra
Tortas „Banga“	„Pajūrio“ žuvies piršteliai
Tortas BANGA	Sušaldyti „Čičinsko“ kepsniai
Tortas <u>Banga</u>	„Daktariška“ dešra
TORTAS BANGA	Parūkytos „Turistinės“ dešrelės
Bandelė „Rytas“	„Šeiminkės“ sviestas
Majonezas „Vilnius“	„Bočių“ duona
Sūris „Germantas“	„Dzūkų“ pynutė
Alus „Baltija“	„Daumantų“ majonezas
Saldainiai „Voveraitė“	„Kauno“ asorti
Trauktinė „Trejos devyneros“	„Žagarės“ vyšnių likeris
Šokoladas „Trys muškietininkai“	„Utenos“ alus
„Rokiškio“ sūris	Stipriausias ŠVYTURIO „Baltijos“ alus

Prekės ar patiekalo simbolinis pavadinimas rašomas originalo kalba su kabutėmis arba kitaip grafiškai išryškinamas, pavyzdžiui, didžiosiomis raidėmis, kitu šrifto ir pan.:

Kava „Lavazza“
Kava LAVAZZA

Padažas „Biona Toscana“ (ne Padažas „Toskana“)
Padažas BIONA TOSCANA

Vermutas „Stock“ (ne Vermutas Stokas)

Firminiai simboliniai prekių, patiekalų pavadinimai į lietuvių kalbą neverčiami ir nelietuvinami.

Lietuviškų kabučių grafinė raiška yra „ABC“ (apačioje devynetukai, viršuje – šešetukai). Standartinėje lietuviškoje kompiuterio klaviatūroje kabutes, kaip ir bet kurią kitą simbolį, galima surinkti kodais: nuspaudus klavišą *Alt* surenkamas atidaromųjų kabučių kodas 0132 arba uždromųjų kabučių kodas 0147. Vietoj kabučių negalima vartoti paeilui dviejų kablelių (,) ir dviejų apostrofų ženklų (‘).

BENDRINIŲ PAVADINIMŲ RAŠYMAS

Gaminio priklausymą tam tikrai rūšiai ar klasei tiesiogiai nusakantys pavadinimai yra bendriniai (rūšiniai), jie rašomi mažąja raide: miltai, kvietiniai miltai, aukščiausios rūšies kvietiniai miltai; vynas, raudonasis vynas, sausas raudonasis vynas; sūris, varškės sūris, ožkos pieno sūris, džiovintas sūrelis, glaistytas sūrelis su aguonomis, samanė.

Bendrasis prekės rūšies pavadinimas rašomas lietuviškai:

Pica (**ne** *pizza*)

Spagečiai (**ne** *spaghetti*)

Žalioji arbata „Ahmad“ (**ne** Žalioji arbata „Ahmad Green Tea“)

Degtinė (**ne** *vodka*)

Serbentų degtinė „Absolut“ (**ne** Degtinė „Absolut Curant“)

Spanguolių degtinė „Riga“ (**ne** Degtinė „Riga Cranberry“)

Viskis (**ne** „*Whisky*“)

Sausas raud. vynas „Baron d’Arignac“ (**ne** Vynas (sausas) „Baron D’Arignac Red“)

Baltasis vynas „Cinzano“ (**ne** Vynas „Cinzano Bianco“)

Raudonasis bordo arba Raud. bordo (vynas) (**ne** Vynas „Bordeaux Rouge“)

Raudonasis p. saldus vynas „Kekfrankos“ (**ne** Vynas „Kekfrankos red semi sweet“)

Kabernė (**ne** „*Cabernet*“)

Kahoras (**ne** *Kagor*)

Muskatas (**ne** „*Muscat*“)

Rislingas arba Rislingas (vynas) (**ne** Vynas „*Riesling*“)

Tokajus (**ne** „*Tokaji*“)

Sausas džinas „Gordon’s“ (**ne** *Gordon’s Dry Gin*)

Tekila „Pepe Lopez“ (**ne** *Tequila Pepe Lopez*)

Melionų trauktinė „Keglevich“ (**ne** Trauktinė „Keglevich Melone“)

Kokteilis (**ne** *Mix*)

Kabernė arba Kabernė (vynas) (**ne** Vynas „*Kaberne*“)

Vermutas arba Vermutas (vynas) (**ne** Vynas „*Vermutas*“)

Tonikas (**ne** „*Tonic*“, *tonica*)

Patiekalo ar gėrimo paruošimo būdui nusakyti vartojamas būdvardžio vardininkas:

Saldžiarūgštė kiauliena (**ne** *Kiauliena saldžiarūgščiai*)

Vytinta armėniška jautiena arba Armėniškai paruošta vytinta jautiena (**ne** *Vytinta jautiena armėniškai*)

Dzūkiška pica (**ne** *Pica dzūkiškai*)

Kaimiška silkių filė (**ne** *Silkių filė kaimiškai*)

Prancūziška žuvies užkandėlė (**ne** *Žuvies užkandėlė prancūziškai*)

Rytietiška kava (**ne** *Kava rytietišškai*)

Patiekalui, kuris apipiltas padažu, pavadinti vartojamas įnagininkas su prielinksniu:

Viščiukas su padažu (**ne** *Viščiukas padaže*)

Žuvis su pievagrybių padažu (**ne** *Žuvis pievagrybių padaže*)

Patiekalo ar gėrimo pavadinimo dalys nejungiamos brūkšneliu ar kitu grafiniu ženklu:

Obuolių ir porų salotos (**ne** *Obuolių-porų salotos*)

Pievagrybių ir grietinės padažas (**ne** *Pievagrybių-grietinės padažas*)

Erškėtuogių ir persikų arbata (**ne** *Erškėtuogių-persikų arbata*)

Obuolių ir šermukšnių sultys (**ne** *Obuolių-šermukšnių sultys*)

Viskis su sodos vandeniu (**ne** *Viskis-soda*)

Džinas su toniku (**ne** „*Džin-Tonikas*“)

Kavos ir romo kokteilis (ne Kavos-romo kokteilis)

Kai prekės ar patiekalo pavadinimas susideda iš kelių žodžių, pradedama rašyti didžiąja raide, kiti po pirmojo žodžio einantys bendrinės reikšmės žodžiai nesureikšminami ir rašomi mažąja raide:

Lenkiški svogūnai (ne Svogūnai Lenkiški)

Garbanotosios salotos (ne Salotos Garbanotos)

Gale kirčiuoti tarptautiniai daiktavardžiai baigiasi *ė*, tokių žodžių galūnėje niekuomet nebūna kirčiuoto balsio *e*:

dražė (ne draže)

piurė (ne piure)

filė (ne file)

suflių (ne sufle)

kabernė (ne kaberne)

želė (ne žele)

Veikiamasis esamojo laiko dalyvis nevartojamas su veikėjo nereiškančiais daiktavardžiais:

Dozuojamoji prieskoninė (ne Dozuojanti prieskoninė)

Degieji ledai (ne Degantys ledai)

Gaivioji karamelė (ne Gaivinanti karamelė)

Patiekalų ar gėrimų rūšys (išskiriamosios daikto ypatybės) nurodomos įvardžiuotinėmis formomis:

šaltieji užkandžiai, karštieji patiekalai, antrieji patiekalai, saldieji patiekalai, gaivieji (gaivinamieji) gėrimai, svaigieji gėrimai, karštieji gėrimai;

aitrioji paprika, saldžioji paprika,

joduotoji druska,

juodosios alyvos,

kramtomoji guma,

pilstomasis alus, šviesusis alus, tamsusis alus;

žalieji pipirai;

raudonasis, baltasis vynas (neįvardžiuotinė forma gali būti vartojama tada, kai ji tradiciškai įsigalėjusi (sausas vynas, plg. pusiau sausas vynas).

Įvardžiuotinės formos nereikia, kai apibūdinama tik spalva, ne rūšis: *raudonos, žalios, geltonos paprikos*. Spalva ir rūšis apibūdinama taip: *geltona saldžioji paprika, raudona saldžioji paprika, žalia saldžioji paprika, raudona aitrioji paprika* ir pan.

Jei žymintis gaminių rūšį žodis rodo, iš ko patiekalai pagaminti, vartojamas daiktavardžio kilmininkas:

mėsos patiekalai (ne mėsiškieji patiekalai), bulvių patiekalai (ne bulviniai patiekalai), jūros patiekalai (ne jūriniai patiekalai).

Nusakant maisto, gėrimo požymį, tam tikrą jo ypatybę, vartojama priesaga *-iškas, -iška (ekologiški žemės ūkio produktai, ekologiškos daržovės, pieniška sriuba)*, o kalbant apie rūšinį pavadinimą teiktini priesagos *-inis, -inė* vediniai (*grietininis šokoladas, riešutinis šokoladas*). Kalbos požiūriu taisyklingi abu variantai: *pieniškas šokoladas, pieninis šokoladas*.

Vienaskaitos ir daugiskaitos vartojimas

Ne vienaskaita, o daugiskaita vartojama didesniai negu vienas kiekiui žymėti neapibendrintai reiškiant augalų, gyvūnų ir pan. rūšį:

Parduodami gyvi karpiai (ne parduodamas gyvas karpis)

Parduodamos silkės (ne parduodama silkė) su galvomis

Daugiskaita vartojama, kai kalbama apie prieskonių vaisius, šakniastiebius, sėklas, smulkintus prieskonių lapus:

Aitriosios paprikos (aitriųjų paprikų vaisiai)
Ilgosios ciberžolės (ciberžolių šakniastiebiai)
Bazilikai (džiovinti bazilikų lapai ir žiedai)
Kalendros (kalendrų sėklos)
Raudonėliai (susmulkinti džiovinti raudonėlių lapai)
Laurų lapai (lauramedžių lapai)
Gvazdikėliai (džiovinti gvazdikmedžių žiedpumpuriai)
Citrinų rūgštis

Kai kalbama apie prieskonių miltelius, iki mažų grūdelių susmulkintą prieskonių masę, vartojama vienaskaita:

Malta aitrioji paprika (pakaktų *Aitrioji paprika*)
Maltas cinamonas, imbieras, peletrūnas, mairūnas

Vieni skaičiais nekaitomi daiktavardžiai turi vienaskaitos, kiti – tik daugiskaitos formą. Daugelis medžiagų pavadinimų yra vienaskaitiniai: *degtinė, konjakas, vynas*. Jeigu turime įvairaus vyno, likerio ir pan., sakome: *įvairios vyno, likerio* ir pan. rūšys arba *įvairių rūšių vynas, likeris* ir pan. Kai norima pabrėžti gausą, rūšių įvairovę, galima vartoti daugiskaitą: *įvairūs vynai, visokios arbatos, skirtingi likeriai*.

Vis dėlto pirmenybė teiktina vienaskaitai. Valgiaraščiuose geriau rašyti *vynas, likeris, konjakas* ir toliau išvardyti gėrimų pavadinimus.

TRUMPINIMAS

Sutrumpinimų gale rašomas taškas:

<i>butelis – but.</i>	<i>kiauliena – kiaul.</i>
<i>cigaretės – cig.</i>	<i>konjakas – konj.</i>
<i>degtinė – degt.</i>	<i>rūkytas – rūk.</i>
<i>dėžutė – dėž.</i>	<i>pakelis – pak.</i>
<i>džiovintas – džiov.</i>	<i>švž. – šviežias, -ia</i>
<i>jautiena – jaut.</i>	<i>vienetas – vnt.</i>

Trumpinti galima tik tuos žodžius, kuriais pateikiama papildoma charakteristika. Dažniausiai trumpinama iki antrosios skiemens balsės: *šald. žuvis, spec. sūd. silkės*.

Reikia trumpinti taip, kad būtų aišku. Žodžių negalima trumpinti atmetant tik galūnę.

Po matų simbolių taškas nerašomas:

<i>gramas – g</i>	<i>mililitras – ml</i>
<i>kilogramas – kg</i>	<i>euras – Eur, EUR arba €</i>
<i>litras – l</i>	<i>centas – ct</i>

Pinigų sumos rašomos taip: *0,50 Eur* arba *50 ct*; *5,00 Eur* arba *5 Eur*, *2,50 Eur* arba *2 Eur 50 ct*.

Niekada netrumpinami firminiai pavadinimai:

Brendis „Alita“ (ne *Brendis Al.*)
AB „Žemaitijos pienas“ (ne *AB Žemaitij. Pienas*)
„Švyturio“ porteris (ne *ŠVYT. Porteris*)

Dvižodžiai ir kitokie sutrumpinimai niekuomet nerašomi su pasvirusiu brūkšneliu:

Atsisk. sąsk. arba A. s. (ne A/s, A/S)

Šaltai rūkytas kumpis arba š. rūk. kumpis, kumpis (š. rūk.) (ne š/r kumpis)

Pusiau saldus šampanas (ne šampanas p/saldus)

Pastaba. Už kalbos normų pažeidimus gali būti taikomos nuobaudos pagal Administracinių teisės pažeidimų kodekso 497, 498 ir kt. straipsnius.

Šaltiniai

Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimai

Valstybinės lietuvių kalbos komisijos Kalbos konsultacijų bankas

[I pagalbą valgiaraščių tvarkytojams: Elektroninė parankinė knyga. Sudaryt. Albina Šiupienienė](#)

Kalbos patarimai. Kn. 1: Gramatinės formos ir jų vartojimas. V., 2002

Lietuvių kalbos rašyba ir skyryba. V., 1992

J. Pričinauskas. Rusų–lietuvių kalbų prekių žodynas. V., 1996

Atnaujinta 2019-09-12